

Anna Aarnio ja Jari Multisilta

Helsingin yliopisto
CICERO Learning
www.cicero.fi

Facebook ja Youtube – ne on meidän juttu!

Kansallinen tutkimus lasten ja nuorten
sosiaalisen median ja verkkopalveluiden
käytöstä 2011

HELSINGIN YLIOPISTO

Raportin rakenne

Tiivistelmä	
1 Johdanto.....	1
2 Lapset ja nuoret internetin ja sosiaalisen median käyttäjinä	2
3 Sosiaalinen media ja koulu	3
4 Riskit internetissä.....	4
5 Tutkimuksen toteutus ja tutkimusmenetelmät	5
5.1 Vastaajajoukon tarkastelu	5
5.2 Tutkimusmenetelmät	8
6 Tutkimustulokset	8
6.1 Verkon viihdekäyttö ja vähäinen koulukäyttö.....	8
6.2 Facebook ja YouTube suosituimmat sosiaalisen median palvelut.....	11
6.3 Ostaminen ja myyminen verkossa sekä valokuvien, videoiden, musiikin ja elokuvien lataaminen	13
6.4 Ilkeitä kommentteja ja ahdistelua	14
6.5 Verkon vaaroina anonyymi toiminta, huijaukset ja tietoturvaongelmat	15
6.6 Blogit menneet, mikroblogit tulevat?	17
7 Pohdinta ja tulosten yhteenveto.....	18
Lähteet	20
Liitteet	22

Taulukot ja kuviot

- Taulukko 1. Miesten ja naisten osuus aineistossa sukupuolittain
- Taulukko 2. Vastaajien Internetin käyttöä tarkasteltu suhteessa ikäluokan kokoon
- Taulukko 3. Pelaaminen ikäluokittain
- Taulukko 4. Internetin hyödyntäminen koulutehtävien tekemiseen koulussa
- Taulukko 5. Internetin hyödyntäminen koulutehtävien tekemiseen kotona
- Taulukko 6. Tyttöjen ja poikien sosiaalisen median yhteisöjen käyttö
- Taulukko 7. Facebookin käyttö ikäluokittain
- Taulukko 8. YouTuben käyttö ikäluokittain
- Taulukko 9. Musiikin ja elokuvien lataaminen ikäluokittain
- Taulukko 10. Blogien lukeminen, kommentointi ja kirjoittaminen sukupuolittain

Kuvio 1. Wordle-sanapilvi muodostettu vastauksista kysymykseen Mitä muuta teet tietokoneellasi internetissä?

Tiivistelmä

Tutkimuksessa tarkastellaan 7-20-vuotiaiden suomalaislasten ja -nuorten internetin ja erityisesti sosiaalisen median käyttöä. Tutkimusaineisto kerättiin keväällä 2011 ja kyselyyn vastasi 2464 lasta ja nuorta. Tutkimustulokset osoittavat, että suosituimmat sosiaalisen median sovellukset ovat Facebook ja YouTube. Lapset ja nuoret käyttävät sosiaalista mediaa aktiivisesti vapaa-ajallaan. He muun muassa pelaavat, lukevat verkkolehdiä, juttelevat kavereiden kanssa, kuuntelevat musiikkia ja katsovat videoita. Internetin ja sosiaalisen median käyttö koulussa ja kotona koulutehtävien tekemisessä on kuitenkin edelleen vähäistä. Koulussa ja koulutehtävien tekemisessä internetiä käytetään eniten tiedon hakuun, neuvojen kysymiseen kavereilta sekä esitelmien tekoon. Jopa viidennes vastanneista on itse tullut kiusatuksi tai havainnut toisia kiusattavan verkossa. Yleisimpiä verkkokiusaamistapoja ovat tilapäiviyksiin ja kuviin kohdistuvat ilkeät kommentit ja (seksuaalinen) ahdistelu. Tutkimuksessa päädytään esittämään, että koulujen tulisi entistä aktiivisemmin hyödyntää internetiä ja sosiaalista mediaa opetuksessa ja oppimisessa. Toisena näkökulmana nostetaan esiin se, että koulujen ja vanhempien ei tulisi yliarvioida lasten ja nuorten verkon käyttötaitoja (esimerkiksi sosiaalisen median yksityisyyden suoja) ja taitoja kohdata ja käsitellä verkossa liikkuvia ikäviä asioita ja ihmisiä.

Avainsanat: sosiaalinen media, tieto- ja viestintätekniikan (tvt) käyttö opetuksessa ja oppimisessa, verkkokiusaaminen

1 Johdanto

Internet tarjoaa lapsille ja nuorille lukemattomia mahdollisuuksia viettää vapaa-aikaa. Internetissä voi muun muassa käydä keskustelupalstoilla, vierailla yhteisöpalveluissa, pelata pelejä, katsella videoita, lukea uutisia, ostaa ja myydä, kirjoittaa sähköpostia ja lähettää chat-viestejä. Sosiaalisen median ja verkkopalveluiden käyttöön liittyy uudenlaisia vaikuttamisen, tiedon tuottamisen, kokemusten ja ajatusten jakamisen sekä liittymisen muotoja. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2011.) Sosiaalisen median sisältöjä ja palveluita ovat muun muassa wikit, keskustelupalstat, blogit, linkkien jakopalvelut ja yhteisöt. Monet sosiaalisen median verkkosivustot tarjoavat käyttäjilleen mahdollisuuden tutustua toisiinsa ja suosituimpien sivustojen ainoana tarkoituksena on tarjota mahdollisuus käyttäjien verkostoitumiselle ja yhteydenpidolle (Tossavainen 2008b).

Lisääntyneen lasten ja nuorten internetin viihdekäytön ohella suomalaiskoulujen tieto- ja viestintätekniset resurssit ja käyttömahdollisuudet ovat viime vuosina parantuneet (Kankaanranta, Palonen, Kejonen & Ärje 2011, 58). Opettajilla ja oppilailta on tietoa ja taitoa tieto- ja viestintätekniiikan soveltamiseksi opetuksessa ja oppimisessa. Kuitenkin tieto- ja viestintätekniiikan käyttö kouluissa on edelleen usein yksipuolista ja -suuntaista. Opettajat käyttävät lähinnä tiedon toistamisen mahdollistavia teknologioita ja sovelluksia, oppilaiden käyttäessä viihteellisiä teknologioita ja sovelluksia. (Järvelä, Järvenoja, Simojoki, Kotkaranta & Suominen 2011, 51.) Vielä on matkaa siihen, että kaikissa kouluissa ja kouluasteilla tieto- ja viestintätekniiikan käyttö opetuksessa ja oppimisessa olisi monipuolista.

Vaikka internet tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia, liittyy siihen myös huonoja puolia. Internetissä liikkuu epämääräisiä henkilöitä ja on massoittain hämmentävää materiaalia saatavilla, verkon välityksellä valehteleväminen on helppoa ja epäluotettavat tahot saattavat hyödyntää luovutettuja henkilötietoja häikäilemättömästi. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2011.) Kun tiedon tuottajia on paljon, joutuu tiedon luotettavuus välillä koetukselle. Nykyisessä internet-kulttuurissa tiedon arvioijina ja tuottajina ovat usein käyttäjät itse. Eri palveluihin kirjautuneet käyttäjät ovat usein valmiita myös raportoimaan valheellisesta tai epäasiallisesta tiedosta. (Kangas ym. 2008.)

Tutkimusaineisto muodostuu 2464 lapsen ja nuoren vastauksesta. Kysely lähetettiin keväällä 2011 kaikkiin suomalaisiin peruskouluihin ja toisen asteen oppilaitoksiin. Kyselylomake toteutettiin sähköisenä Helsingin yliopiston e-lomaketta hyödyntäen, ja linkki kyselyyn lähetettiin koulujen rehtoreille, sekä joissain tapauksissa myös apulaisrehtoreille ja opoille sähköpostitse. Kyselylomakkeeseen vastaaminen oli vapaaehtoista. Tutkimukseen ei voinut vastata paperisilla lomakkeilla. Tutkimuksessa on selvitetty muun muassa lasten ja nuorten verkon viihdekäyttöä ja internetin käyttöä koulussa, lasten ja nuorten käyttämiä sosiaalisen median palveluita sekä verkon vaaroja ja verkossa tapahtuvaa häirintää ja kiusaamista.

2 Lapset ja nuoret internetin ja sosiaalisen median käyttäjinä

Kangas, Lundvall ja Sintonen (2008, 17) kiteyttävät lasten ja nuorten mediamaailmaa neljään alueeseen. Ensimmäisenä alueena on internet sosiaalisena vinkkiverkostona, jossa korostuvat yhdessä tekeminen, osallistuminen ja aktiivinen kommunikointi. Toisena alueena on hajanainen kasvatuskulttuuri ja digitaaliset kuitut, joilla tarkoitetaan vanhempien ja kasvattajien epävarmaa asemaa ja roolinottoa lasten mediakulttuurissa. Kolmantena on vallan jakautuminen kaikille kuluttajille ja vaikuttamisen muuttuminen. Kuka tahansa voi tuottaa verkkoon sisältöä, nettituttuihin luotetaan ja verkossa jaetaan avoimesti tietoa. Viimeisenä alueena on ajankäytön tiivistäminen, jolloin vapaa-aika ja koulu-aika sulautuvat yhteen ja monia asioita tehdään yhtä aikaa, kuten ollaan samanaikaisesti chatissa ja useassa yhteisössä.

Lapsia ja nuoria kuvataan erilaisiksi internetin ja sosiaalisen median käyttäjiksi. Noppari, Uusitalo, Kupiainen ja Luostarinen (2008, 90) havaitsivat tutkimuksessaan vanhempien lasten käyttävän nuorempia useammin sosiaalisen median palveluita. Heidän mukaansa 8-vuotiaat pääasiassa pelaavat, 11-vuotiaat ovat pelien ohella tutustuneet sosiaalisen median kuvagallerioihin ja keskustelufoorumeihin ja 14-vuotiaiden kohdalla sosiaalisen median palvelut kuten hakukoneet, sähköposti ja yhteisöt ovat suosittumia kuin pelaaminen. Myös Pelastakaa lapset ry:n Lapsen ääni -kyselyssä (2010, 3) havaittiin, että pelaaminen vähenee iän myötä, kun taas sattumanvarainen surffailu ja tiedonhaku lisääntyvät iän myötä. Kangas, Lundvall ja Sintonen (2008, 7) esittävät, että suurin osa lapsista aloittaa aktiivisen internetin käytön alle 10-vuotiaana ja nettiympäristöstä tulee tärkeä vuorovaikutuksen kanava jo ennen yläkouluikää. He kuvaavat 13-18-vuotiaita internetin suurkuluttajiksi. Vaikka lasten ja nuorten median käyttöä kuvataan usein aktiiviseksi itse tekemiseksi (Kangas ym. 2008, 5; Noppari ym. 2008, 98), muistuttavat Livingstone, Haddon, Görzig & Ólafsson (2011, 42), että etenkin nuorimmat internetin käyttäjät hyödyntävät netin valmiita sisältöjä, kuten katsovan videoita ja kuuntelevan musiikkia, uuden sisällön luomisen sijaan.

Nuorten internetin ja erityisesti sosiaalisen median käyttöä kuvataan osallistuvaksi. 2010-luvun sosiaalisen median palvelut tukevat omaa tuottamista (esim. kirjoittaminen, piirtäminen, musiikin tekeminen) ja niissä omien tuotosten julkaisemisen kynnys on hyvin matala. Nämä palvelut ovat yhteisöllisiä ja niiden keskiössä ovat eri tavoin rakentuvat henkilökohtaisten suhteiden verkostot. Etenkin julkisiin käyttäjäprofileihin perustuvissa sosiaalisen median yhteisöissä, kuten Facebookissa, nuori rakentaa kuvavalintojensa ja tekstiensä avulla itsestään tietynlaista kuvaa, jossa oma minä pyritään tuomaan esille mahdollisimman edullisella tavalla. Keskeisenä osana kuva- ja tilapäivityksiä ovat kavereiden kirjoittamat kommentit ja palautteet. Facebookin kaltaiset verkkoyhteisöt toimivat nuorelle ja nuoren kaveripiirille tilana, jossa he tekevät ja kokevat samoja asioita kuin verkon ulkopuolellakin, kuten puhuvat kiinnostuksen kohteista, pelaavat, riitelevät ja pitävät hauskaa. (Noppari & Uusitalo 2011, 143-145, 154; ks. myös Salokoski & Mustonen 2007, 23, 74.) Etenkin nuorille verkko on väline informaation hankkimiseen ja spontaaniin surffailuun, kommunikointiin ja viihtymiseen (Noppari ym. 2008, 141).

3 Sosiaalinen media ja koulu

Tyypillisesti lapsen ja nuoren toimintaympäristönä on koti, koulu sekä harraste- ja asuin ympäristö. Näiden lisäksi internet ja sosiaalinen media laajentavat lasten ja nuorten toimintaympäristöä huomattavasti. Yhteiskunnallisen muutoksen ja tekniikkakeskeisemmän arjen myötä myös koulun merkitys lasten ja nuorten maailmankatsomuksen muokkaajana on muuttunut. Verkon käyttö ja tämän myötä vertaisryhmien kasvanut merkitys on laajentanut oppimista luokkahuoneen ulkopuolelle. Toimintaympäristöä muuttaa tieto- ja viestintätekniikan mahdollistama jatkuva läsnäolo mobiililaitteiden ja internetin välityksellä. Nuorille on selvää, että vapaa-aika ulottuu myös koulu ympäristöön. (Kangas ym. 2008, 14.)

Media on hyvä oppimisen lähde. Median parissa paljon aikaa kuluttavat lapset omaksuvat paljon tietoa ja etenkin fiktiivisten mediasisältöjen on todettu opettavan lapsia. Internetin ja sosiaalisen median on todettu motivoivan lapsia ja nuoria oppimaan, auttavan parantamaan koulusuorituksia, tarjoavan välineitä opetuksen eriyttämiseen ja tekevän oppimisprosessista hauskemman ja vetovoimaisemman. Toki tieto- ja viestintätekniisten välineiden opetuskäytön ei sinänsä tule olla itseisarvo, vaan keskeistä on välineiden tarkoituksenmukainen käyttö sekä opettajan suunnitelmallisuus ja selkeä näkemys välineiden käyttötavoista. (Salokoski & Mustonen 2007, 31-33.)

Kansallisissa Tieto- ja viestintätekniikka koulun arjessa – ja Opetusteknologia koulun arjessa –hankkeissa nousi esiin suomalaiskoulujen moninaiset haasteet tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytössä. Hankkeissa muun muassa havaittiin, että koulujen tekninen infrastruktuuri vaihtelee koulu- ja kuntakohtaisesti, kouluissa on puutetta teknisestä ja pedagogisesta tuesta, oppijan aktiivista ja yhteisöllistä opiskelua tukevia pedagogisia malleja käytetään vain vähän sekä koulun johtamiskulttuuri vaatii kehittämistä (Kansallinen tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön suunnitelma 2010, 13). Havaittuihin koulujen haasteisiin ehdotetaan tartuttavan seuraavalla seitsemällä alueella:

1. Asettamalla kansalliset tavoitteet koulujen tv:n kehittämiseksi ja vahvistamalla systeemistä muutosta.
2. Soveltamalla aktiivisemmin oppilaita aktivoivia ja osallistavia pedagogisia malleja.
3. Kehittämällä ymmärtävää ja elämyksellistä oppimista tukevaa e-oppimateriaalia.
4. Panostamalla koulujen teknisten ratkaisujen laadukkuuteen, yhteensopivuuteen ja kustannus tehokkuuteen.
5. Panostamalla opettajankoulutukseen ja opettajien pedagogisen asiantuntijuuden kehittämiseen.
6. Kehittämällä tv:aa hyödyntämällä koulun johtamiskulttuuria opettajia ja oppilaita osallistavammaksi.
7. Luomalla koulujen yritys- ja verkostoyhteistyöhön pelisäännöt, tietopaketti yhteistyömahdollisuuksista sekä modulaariset kokonaiskonseptit. (Mt., 37.)

4 Riskit internetissä

Kaikki netin käyttäjät eivät halua hyvää toisille, eikä kaikki netissä oleva tieto ole luotettavaa. Laajojen mahdollisuuksien internet tarjoaa markkinat myös ikävälle toiminnalle kuten kiusaamiselle, ahdistelulle, käskiksi pääsyyn vahingollisiin sisältöihin sekä yksityisyyden ja julkisuuden rajojen hämartykselle. Salokoski ja Mustonen (2007, 34) muistuttavat, että internetissä liikkuminen vaatii hiiren liikuttelun ohella muitakin taitoja. Lapsille ja nuorille on haastavaa ymmärtää internetin sosiaalisten verkostojen, monimutkaisten asia-yhteyksien (esim. mainonta ja todellisuus) sekä monenlaisten viestien (kuvan, äänen, mainonnan) maailmaa. Lapsilla ja nuorilla onkin aikaisempaa suurempi vastuu omasta digitaalisesta turvallisuudestaan, hallitessaan muun muassa Facebookin tai muun sosiaalisen median yksityisyyden suojaan liittyviä asetuksia (Livingstone, Ólafsson & Staksrud 2011, 7).

Nuorten Netiketissä (Tietoturvakoulu 2011) netti- ja kännykkäkiusaamiseksi määritellään pilkkaavat kuvat ja videot, sulkeminen porukan ulkopuolelle, uhkailu ja juorujen levittäminen. Lisäksi kiusaaminen netissä on julkista ja esimerkiksi blogikirjoitukset sekä kyseenalaiset kuvat ja videot kopioituvat internetissä helposti erilaisiin paikkoihin ja jäävät elämään omaa elämäänsä hakukoneiden välimuistiin. Tuominen ja Mustonen (2007, 142) kirjoittavat, että yksityisen ja julkisen raja internetissä on usein lapsia ja nuoria hämmentävää. Osa sosiaalisen median sivustojen viestinnästä on keskinäisviestintää ja osa kaikille käyttäjille näkyvissä olevaa. Tämän vuoksi monella ei ole selkeää käsitystä siitä, mitä internetissä kannattaa julkaista ja kertoa itsestään.

Anonyymi ja kasvoton toiminta internetissä mahdollistaa epäsosiaalisen ja tunneköyhän puhutavan. Anonymiteetin suojin keskustelijat voivat esiintyä haluamissaan rooleissa sekä tahallaan häiritä toisia internetin käyttäjiä. Keskustelua häiritsevät osallistujat saattavat esimerkiksi lähettää seksuaalisviritteisiä, uhkailu- tai kiristysviestejä sekä antaa ei-rakentavaa, negatiivista kritiikkiä, jonka tavoitteena on toisten keskustelijoiden ärsyttäminen tai suututtaminen. (Salokoski & Mustonen 2007, 8; Noppari & Uusitalo 2011, 148.)

Anonymiteetti mahdollistaa myös lasten ja nuorten seksuaalisen ahdistelun, seksuaalisen kommentoinnin tai suoraan tapaamisten ehdottelun, netissä. Lasten ahdistelijan on internetin salaamis- ja suojaustekniikoita hyödyntäen helppo katsella, keräillä ja jaella kuvia ja muuta laitonta materiaalia. Lapsen on usein vaikea havaita houkutteluprosessia (grooming), houkuttelijan kätkeytyessä nimimerkin taakse ja esiintyessä vertais-tukena tai ymmärtävänä aikuisena. (Salokoski & Mustonen 2007, 106, 107.)

Kiusaaminen sinällään ei ole uusi ilmiö, internetin ja kännyköiden kautta kiusaaminen vain on saanut uudenlaisen välineen (Salokoski & Mustonen 2007, 78). Nettikiusaamista ja netin ikäviä puolia pohdittaessa on kuitenkin muistettava, että suurin osa netin käyttäjistä on asiallisia ja sosiaalisen median hyödyistä nauttivia. Esimerkiksi suurin osa amerikkalaislapsista ja -nuorista koki, että oman ikäryhmän edustajat ovat toisilleen mukavia sosiaalisessa mediassa (Lenhart ym. 2011).

5 Tutkimuksen toteutus ja tutkimusmenetelmät

Tutkimus liittyy kansalliseen Opetusteknologia koulun arjessa (OPTEK) –tutkimushankkeeseen¹. Linkki kyselyyn lähetettiin koulujen rehtoreille, sekä joissain tapauksissa myös apulaisrehtoreille ja opoille sähköpostitse. Koulun päätettäväksi jäi se, millä tavalla tieto kyselystä välitettiin oppilaille. Joissain kouluissa linkki kyselyyn näkyi koulun kotisivulla, ja joissain taas koko luokka osallistui kyselyyn opettajan johdolla koulun tietokonehuoneissa. Kyselylomakkeeseen vastaaminen oli vapaaehtoista. Sähköinen vastauslomake oli avoinna kuukauden 27.4-27.5.2011. Tutkimukseen ei voinut vastata paperisilla lomakkeilla. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lasten ja nuorten sosiaalisen median ja verkkopalveluiden käyttöä.

Kyselylomake (ks. liite 1) koostui useasta eri osiosta. Kyselylomakkeessa oli sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Ensimmäisessä osiossa vastaajilta kysyttiin taustatietoina sukupuolta, ikää, kotipaikkaa, koulua sekä internetin päivittäistä käyttömäärää. Toisessa osiossa kysyttiin lasten ja nuorten käyttämistä sosiaalisen median palveluista Likert-asteikollisella kysymyspatteristolla. Seuraavissa osioissa kysyttiin internetin käyttöpaikkaa, internetin hyödyntämistä, Facebookin käytöstä sekä verkon ja pelikonsolin viihdekäytöstä. Lisäksi kysyttiin ostamisesta ja myymisestä verkossa, verkkovideoiden ja valokuvien jakamisesta sekä verkon riskeistä. Tutkimusaineiston tarkastelusta jätettiin pois kysymykset 4 (sosiaaliset kirjainmerkit), 8 (karttaohjelmat), 10 (urheilu ja liikunta) sekä 11 (käytössä olevat sähköpostitilit).

Tutkimuksessa pyritään löytämään vastauksia muun muassa seuraaviin kysymyksiin

- Millaisia sosiaalisen median sovelluksia lapset ja nuoret käyttävät?
- Käytetäänkö internet palveluja koulutyöskentelyyn koulussa ja kotona?
- Millaisia pelilaitteita ja pelejä lapset ja nuoret käyttävät?
- Millaisia blogeja lapset ja nuoret käyttävät?
- Millaisia musiikin ja elokuvien latauspalveluja lapset ja nuoret käyttävät?
- Käyttävätkö lapset ja nuoret internetiä ostamiseen ja myymiseen?
- Millaista häirintää ja kiusaamista lapset ja nuoret ovat kohdanneet internetissä?

5.1 Vastaajajoukon tarkastelu

Tutkimukseen vastasi 2464 vastaajaa. Vastaajista 1243 (50,4%) oli tyttöjä ja 1221 (49,6%) oli poikia. Vastaajat ovat 7-20-vuotiaita. Aineiston tarkastelua helpottaakseen vastaajat luokiteltiin kolmeen luokkaan, alakoululaisiin 7-12-vuotiaat (14,9%), yläkoululaisiin 13-15-vuotiaat (54,3%) sekä yli 16-vuotiaisiin (30,9%).

	miehiä	%:a ikäryhmästä	naisia	%:a ikäryhmästä
7-12-vuotiaat	191	52,2	175	47,8
13-15-vuotiaat	701	52,4	636	47,6
16-20-vuotiaat	329	43,2	432	56,8
yht.	1221		1243	

Taulukko 1. Miesten ja naisten osuus aineistossa ikäryhmittäin.

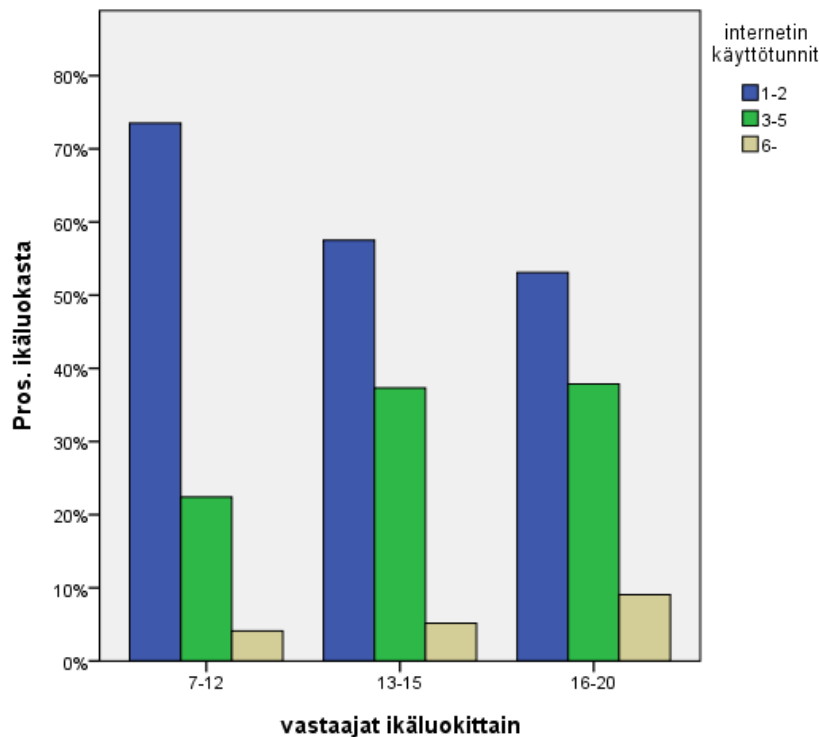
Vastaajista peruskoulua kävi 80,7%, lukiota 16,5%, ammattikoulua 2,1% ja muun vaihtoehdon oli valinnut 0,7%. Vastaajista 891 (36,2%) on Länsi-Suomesta, 877 (35,6%) Etelä-Suomesta, 379 (15,4%) Itä-Suomesta ja 301 (12,2%) Pohjois-Suomesta.

¹ Poikkiteollinen OPTEK-tutkimushanke oli 13 tutkimusyksikön konsortiohanke, joka toteutettiin yhteistyössä yritysten, opetus- ja kulttuuriministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, Opetushallituksen ja laajan kouluverkoston kanssa. Lisätietoa OPTEK-hankkeesta: blogs.helsinki.fi/oppiailoakouluun

Yleisimmin vastaajat käyttävät internetiä kotikoneella (92,5%). Toiseksi tärkeimmiksi internetin käyttövoiksi vastaajat arvioivat koulun tietokoneen (24,9%), kännykän (24%) sekä kaverin tietokoneen (19,9%). 1,2% vastaajista ei käytä internetiä. Huomattavasti useampi poika (6,0%) kuin tyttö (0,2%) käyttää ensisijaisesti internetiä pelikonsolin kautta. Internetin käyttö kännykällä näyttää tutkimuksen perusteella siis lähes yhtä tärkeältä kuin käyttö koulun tietokoneella.

Internetin käyttötunnit luokiteltiin kolmeen luokkaan, jotka ovat vähän internetiä käyttävät ($\leq 1-2$ h), keskimääräisesti internetiä käyttävät (3-5h päivässä) ja paljon internetiä käyttävät (≥ 6 h). Vastaajista 58,5% käyttää internetiä 0-2 tuntia päivässä, 35,3% käyttää keskimääräisesti internetiä ja 6,2% käyttää paljon internetiä. Sukupuolittain tarkasteltuna huomattavin ero on siinä, että 9 % vastanneista pojista ja vain 3,5 % tytöistä käyttää internetiä päivittäin paljon.

Amerikkalaisnuoria tarkastelleessa tutkimuksessa median aktiivisimmiksi käyttäjiksi kohosivat 11-14-vuotiaat (Rideout, Foehr & Roberts 2010, 5). Tässä tutkimuksessa yläkouluikäisten internetin käyttö ei poikennut huomattavasti 16-20-vuotiaiden ikäluokasta. Tutkimuksen mukaan 7-12-vuotiaista suurin osa (73,5%) ja myös vanhemmista ikäluokista yli puolet käyttää internetiä päivittäin vähän (taulukko 2). Kuitenkin taulukosta on huomattavissa lievästi nouseva trendi, jossa vanhemmat käyttävät internetiä päivittäin useamman tunnin ajan. Samankaltaista iänmukaista kasvua nuorten internetin käyttötunneissa havaitsi myös Tossavainen (2008, 7).

Taulukko 2. Vastaajien Internetin käyttöä tarkasteltu suhteessa ikäluokan kokoon

5.2 Tutkimusmenetelmät

Vastauksia saatiin yhteensä 2479, joista poistettiin tyhjät vastauslomakkeet. Tarkistuksen jälkeen lopullisessa aineistoon kuului 2464 vastausta.

Tutkimuksen laadullisen aineiston analyysissä on käytetty Atlas.ti -ohjelmaa. Laadullinen aineisto luokiteltiin kategorisoimalla kyselyn avointen kysymysten vastauksia ja yhdistelemällä tehtyjä kategorioita.

Kvantitatiivisen aineiston analyysissä on hyödynnetty PASW statistics 18 -ohjelmaa. Tutkimusaineisto vietiin Microsoft Office Excelin kautta PASW statistics -tilasto-ohjelmaan. Dikotomisat väittämät muutettiin asteikolle 0=ei ja 1=kyllä. Kvantitatiivista aineistoa tarkasteltiin frekvenssijakaumien, keskiarvojen, mediaanien, hajontalukujen ja ristiintaulukointien avulla. Vastaajien ikä ja internetin päivittäinen käyttö luokiteltiin uudelleen aineiston tarkastelun helpottamiseksi. Vastaukset kotipaikkaan liittyen osoittautuivat kirjaviksi, vaihdellen katuosoitteesta, kaupunkiin ja kuntaan. Analyysin mahdollistamiseksi kotipaikkavastaukset luokiteltiin suuraluejaon mukaan Etelä-, Länsi-, Itä- ja Pohjois-Suomeen. Suurin osa vastaajista on Länsi-Suomesta. Jos aineisto olisi jakautunut tasaisesti suuralueittain, olisi vastaajia eniten Etelä-Suomesta.

6 Tutkimustulokset

Kuvio 1. Wordle-sanapilvi muodostettu vastauksista kysymykseen Mitä muuta teet tietokoneellasi internetissä?

6.1 Verkon viihdekäyttö ja vähäinen koulukäyttö

Lasten ja nuorten internetissä viettämä aika painottuu viihteeseen ja viihteelliseen vuorovaikutukseen. Vastaaajat viettävät aikaa Facebookissa ja YouTubessa, chattailevat kavereiden kanssa Messengerissä ja Facebookin chatissa. Vastaaajat pelaavat sekä internetissä ja kännykällä että tietokone- ja konsolipelejä (etenkin Wii, PS2, PS3). Lisäksi vastaajat kuuntelevat musiikkia, katsovat videoita, käyttävät Wikipediaa ja surffailevat. Myös amerikkalaisnuoria tarkastelleessa tutkimuksessa havaittiin, että suuri osa nuorista oli katsellut videoita internetissä, ladannut musiikkia, käyttänyt sosiaalista mediaa, seurannut blogeja sekä katsellut televisiota internetin välityksellä (Rideout, Foehr & Roberts 2010, 22). Amerikkalaisteineistä jopa 80% käyttää sosiaalista mediaa (Lenhart ym. 2011, 16).

Katselen Youtubea, pelaan pelejä joissa tarvitsee nettiä ja selailen nettiä

kaikkea kivaa ja yksinkertaista

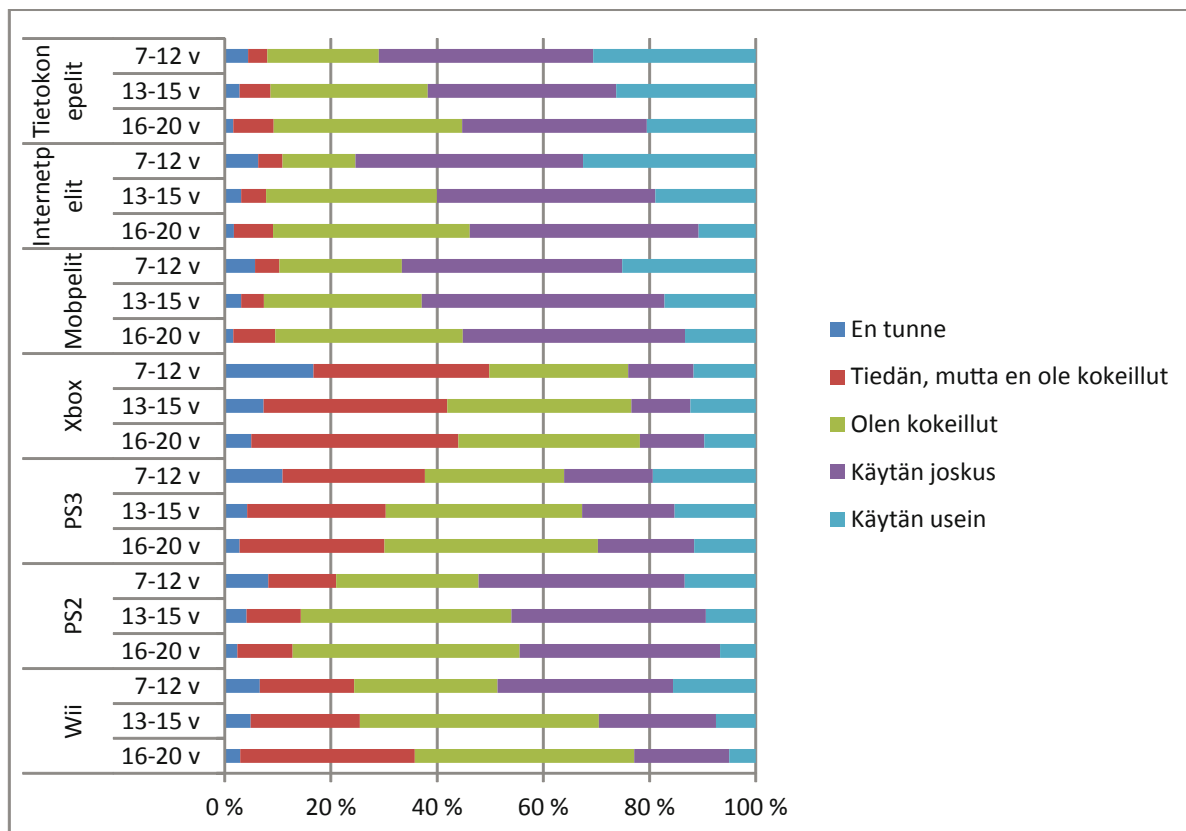
Surffaan ihan muuten vaan, katon uutisia, varsinki Apple uutiset kyllä tarkistetaan monta kertaa päivässä. Muutenki siellä sitte pelataan (World of Warcraftii) ja hengataan Facebookissa, ja lähetetään kavereille viestejä ja chatataan siellä.

juttelen ihmisten kanssa... koska se on halvempaa ku soitaminen! 😊

Käytän facebookia js googlea, bloggaan, tutkailen muotisivustoja, jaan kuvia ja videoita. Käytän Lookletia tietokoneella minä olen facebookissas joskus, mutta pelaan vaan perjantaina, lauantaina ja sunnuntai

Keskustelen kavereiden kanssa muuten, seuraan tuttujen elämää sivujen ja kuvien kautta. Luen blogeja ja päivän uutiset iltapäivälehtien sivuilta.

Yleisesti ottaen miehet käyttävät pelikonsoleita ja pelejä enemmän kuin naiset. Esimerkiksi Xbox-pelikonsolia pelaa usein 20,5% miehistä ja 2,6% naisista. Kuitenkin otettaessa huomioon vaihtoehto 'käytän joskus' naiset saattavat pelata jopa miehiä enemmän. Esimerkiksi 19,4% miehistä ja 15% naisista pelaa kännykkäpelejä usein, mutta usein tai joskus kännykkäpelejä pelaa 58,5% miehistä ja 63,7% naisista. Naisissa onkin miehiä enemmän satunnaisia pelaajia. Ikäluokista 7-12-vuotiaat pelaavat ahkerimmin kaikkia erilaisia pelejä (ks. taulukko 3). Myös aikaisemmissa tutkimustuloksissa (Noppari ym. 2008, 90; Lapsen ääni 2010, 3) tämä ikäryhmä osoittautui aktiivisimmiksi pelaajiksi.

Taulukko 3. Pelaaminen ikäluokittain

Aineistossa nousee esiin myös mainintoja verkon käyttämisestä asioiden hoitamiseen. Muun muassa aikataulujen tarkistamiseen, sähköpostin lukemiseen, tiedonhakuun ja Wilmassa käymiseen. Lisäksi tutkitut lukevat verkkolehdistä uutisia ja seuraavat säätä. Osa vastaajista myös tuottaa sisältöä.

harjottelen mopo-traktorkorttia

Käyn Facebookissa, kuuntelen musiikkia Youtubesta tai Spotifysta, luen sähköpostini, luen blogeja, käyn nettikaupoissa, etsin tietoa koulutehtäviä varten, etsin reitti ohjeita Enirosta ja tarkistan poissaoloja/pikaviestejä/arvosanoja Wilmassa.

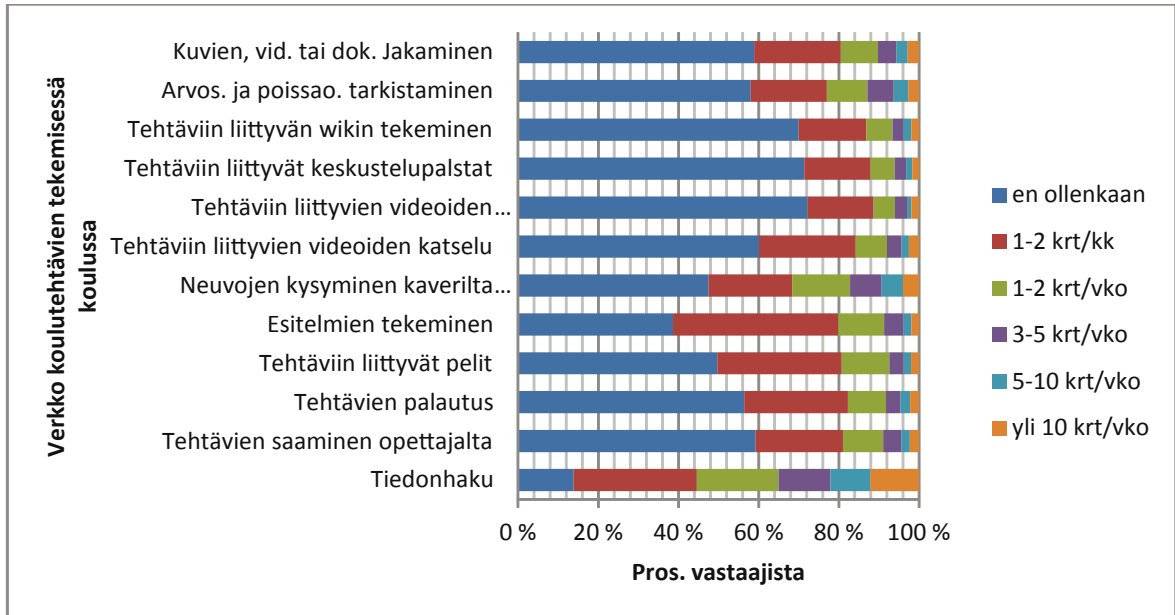
Katson lukujärjestyksen ja mahdolliset ilmoitukset erilaisista tapahtumista/lukkarin muutoksista.

Piirrän Photoshopilla ja käytän Garage Band ohjelmaa oman musiikin tekemiseen

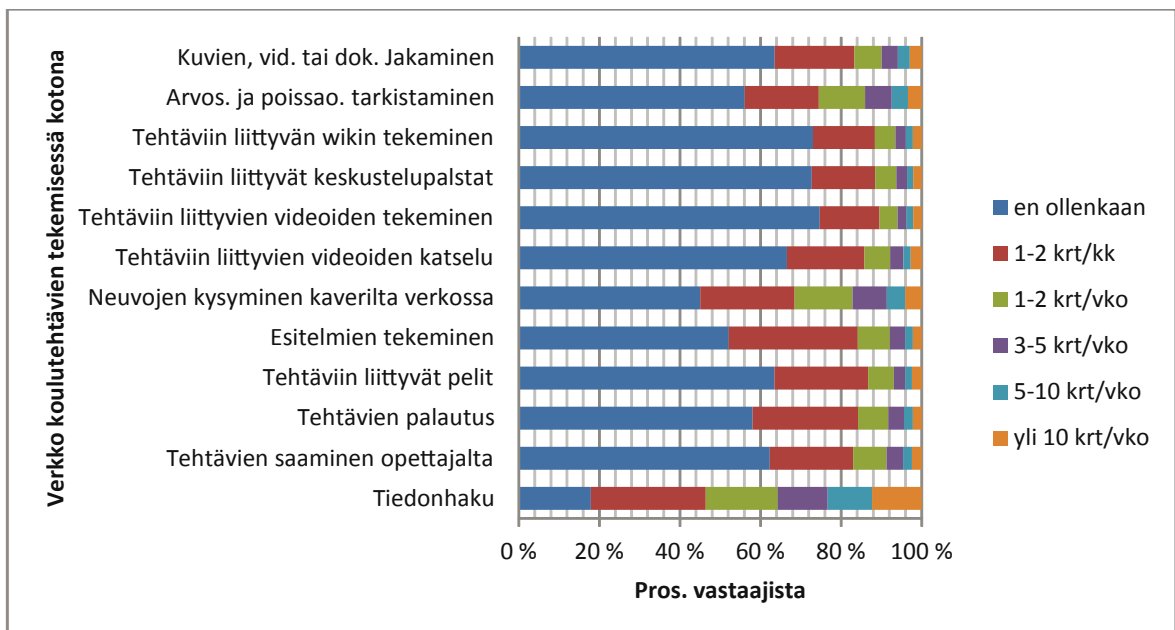
Kirjoitan lähinnä omia tarinoita ja novelleja, samalla musiikkia kuunnellen.

luen suomalaisten ja ulkomaalaisten lehtien sivuja, käytän sähköpostia paljon asioiden hoitamiseen, facebookkaan, pidän yhteyttä ulkomaalaisiin/ulkopaikkakuntalaisiin sukulaisiin, etsin vinkkejä harrastukseni toteutukseen (partio)

Aineiston perusteella tietokonetta ja internetiä käytetään koulussa koulutehtävien tekemiseen vähän (taulukko 4). Myös internetin käyttö koulutehtävien tekemiseen kotona on vähäistä (taulukko 5). Koulussa ja kotona internetiä käytetään lähinnä tiedonhakuun, neuvojen kysymiseen kaverilta ja esitelmien tekemiseen. Myös Lahtinen (2007, 109) havaitsi, että nuoret (5.-9.-luokkalaiset) käyttävät tietotekniikkaa koulutehtävien suorittamiseen vain vähän. Lahtinen (2007, 125-126) nostaa esiin painotuserot nuorten ja aikuisten ajatteluerossa internetin käytön suhteen. Aikuiset painottavat internetin hyötynäkökulmaa, nuorten keskittyessä viihdekäyttöön.

Taulukko 4. Internetin hyödyntäminen koulutehtävien tekemiseen koulussa

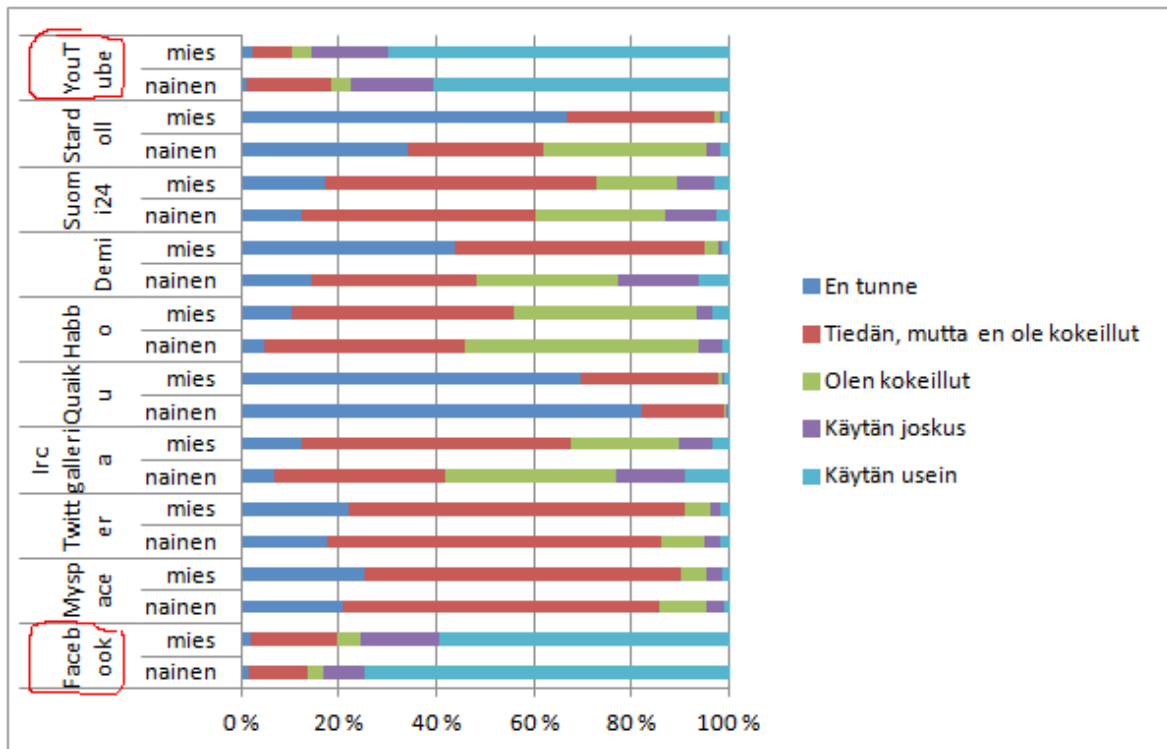

Taulukko 5. Internetin hyödyntäminen koulutehtävien tekemiseen kotona

Kyselyssä selvitettiin myös Moodlen, Wikipedian, jonkun muun Wikin, Opitin ja verkkosanakirjojen käyttöä. Moodlen käyttö ja tunnettuus oli vähäistä. Wikipedian käyttö oli yleisempää kaikissa ikäluokissa, 7-12-vuotiaista 66,9%, 13-15-vuotiaista 86,1% ja 16-20-vuotiaista 93,2% käytti Wikipediaa joskus tai usein. Muita Wikejä käyttivät eniten 13-15-vuotiaat ja 16-20-vuotiaat. Opit-verkkopalvelun käyttö oli yleisintä 7-12-vuotiaiden keskuudessa (39,4% käytti joskus tai usein). Verkkosanakirjojen aktiivisimmat käyttäjät olivat 16-20-vuotiaat naiset. Ahkerimmat internetin käyttäjät (≥6h päivässä) käyttivät myös eniten Moodlea, Wikipedia, muuta Wikiä, Opitia ja verkkosanakirjoja.

6.2 Facebook ja YouTube suosituimmat sosiaalisen median palvelut

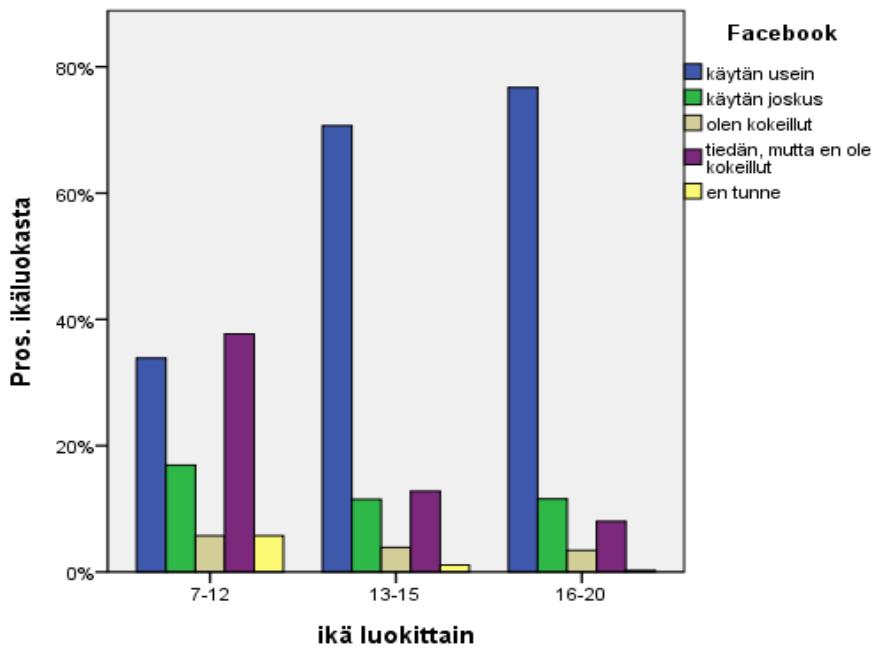
Tutkimusaineiston vastaajat ovat monella tavalla innokkaita sosiaalisen median käyttäjiä. Suosituimpia sosiaalisen median sovelluksia ovat Facebook ja YouTube, joita sekä tytöt että pojat käyttävät ahkerasti. Myös muissa tuoreissa tutkimuksissa (Lenhart ym. 2011, 18; Livingstone, Ólafsson & Staksrud 2011) Facebook on noussut nuorten suosituimmaksi sosiaalisen median sivustoksi. Tyttöjen ja poikien sosiaalisen median yhteisöjen käytössä ei ole mainittavia eroja. Tytöt käyttävät poikia hieman aktiivisemmin IRC-Galleriaa, Demia ja Stardollia (taulukko 6).

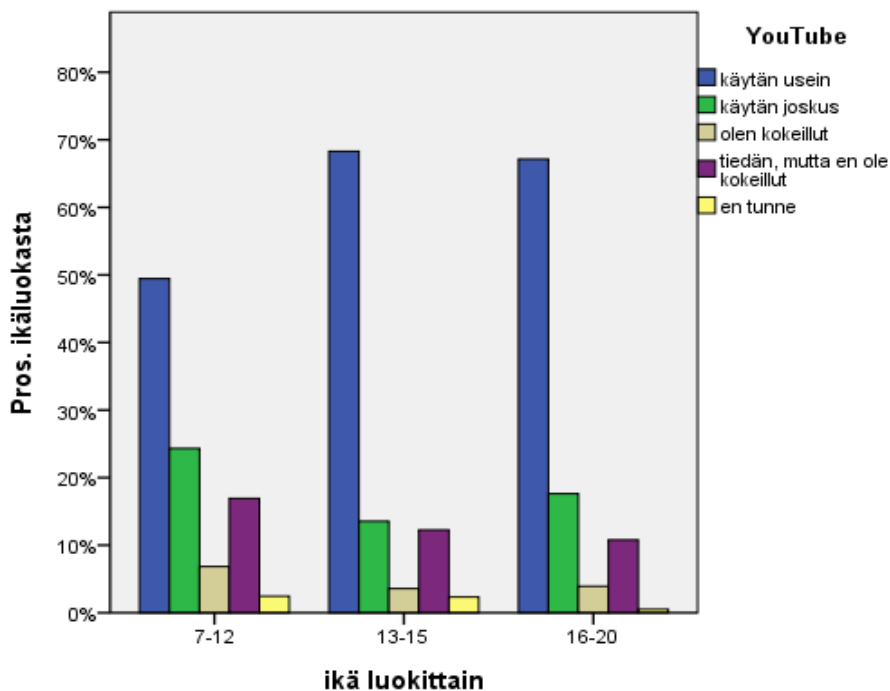
Taulukko 6. Tyttöjen ja poikien sosiaalisen median yhteisöjen käyttö

Vielä muutama vuosi sitten suosittu IRC-Galleria ei tässä aineistossa noussut nuorten suosikiksi. Kaikista vastaajista 16,7% on käyttäjä IRC-Galleriaa usein tai joskus. Myös virtuaaliodellisuusmaailma, Habbo-hotelliä, käytetään vähän. Vain 6,5% vastaajista ilmoittaa käyttävänsä Habboa usein tai joskus. Aktiivisimpia Habbon käyttäjiä ovat 7-12-vuotiaat, joista 23% ilmoittaa käyttävänsä Habboa usein tai joskus.

Vastaajat käyttävät Facebookin sovelluksia monipuolisesti. He sekä pelaavat pelejä, seuraavat ja kommentoivat kavereiden tilapäivityksiä, kirjoittavat omia tilapäivityksiä, tekevät testejä, liittyvät faniryhmiin ja lähettävät valokuvia. Keskimäärin vastaajilla on 100-250 Facebook-ystävää. Vastaajista nuorimmat 7-12-vuotiaat käyttävät vähiten Facebookia. Aktiivisimpia Facebookin käyttäjiä ovat 13-15-vuotiaat ja 16-20-vuotiaat, joista yli 82% kertoo käyttävänsä Facebookia usein tai joskus (taulukko 7). Naiset ovat miehiä ahkerampia Facebookin käyttäjiä. Myös YouTubea 7-12-vuotiaat käyttävät vähiten (taulukko 8). Ero ei kuitenkaan ole ikäryhmien välillä yhtä suuri kuin Facebookin käytössä.

Taulukko 7. Facebookin käyttö ikäluokittain

Taulukko 8. YouTube:n käyttö ikäluokittain

Sekä Facebookissa että YouTubeissa on käyttäjien ikärajaiksi asetettu 13 vuotta. Tämä selittää varmasti osittain 7-12-vuotiaiden Facebookin vähäisempää käyttöä. Toisaalta kuten muissakin tutkimuksissa (Lenhart ym. 2011, 55; Livingstone, Haddon, Görzig & Zickuhr 2011, 42) on havaittu, että ikärajoista huolimatta hyvin monet alle 13-vuotiaat käyttävät heiltä kiellettyjä palveluita. Tällä hetkellä käydään keskustelua muun muassa siitä, tulisiko verkkopalveluiden pyytää käyttäjää todistamaan ikänsä (Lenhart ym. 2011, 55).

Valokuvia vastaajat jakavat etenkin Facebookissa. Tämän ohella muita kuvien jakopaikkoja ovat muun muassa vastaajien omat blogit, ii2-palvelu, IRC-galleria, Messenger, kuvake, kavereita.net, DevianArt, Photobucket, GoSuperModel ja aijaa.com. Videoita verkossa jaetaan etenkin YouTubessa, Facebookissa ja IRC-Galleriassa. Yksittäisiä mainintoja ovat saaneet muun muassa Aapeli, Vimeo, Flickr, BitTorrent ja Windows Live. Lisäksi osa vastaajista on maininnut sekä kuvien että videoiden jakamisen yhteydessä pornosivustoja. Pornosivustojen ja alastonkuvien katselu ja tarkoituksellinen etsiminen osoittautui Tossavaisen (2008, 13) selvityksessä yleiseksi etenkin yläasteikäisten poikien keskuudessa.

Huomattavasti useampi vastaajista on jakanut verkossa valokuvia kuin videoita. Toisaalta, kuten vastaajat toteavat, valokuvien jakaminen kuuluu sosiaaliseen mediaan. Esimerkiksi useassa sosiaalisen median palvelussa oma profiilikuva on olennainen osa palvelun käyttöä

No siis, sehä on iha perseest jos sul on fb ja sul ei oo kuvaa siin?

Sosiaalisissa medioissa on hyvä olla kuva itsestään.

Kuvia ja videoita jaetaan omaksi ja muiden käyttäjien huviksi. Videoiden jakamisen syyksi vastaajat mainitsivat useimmiten oman tuotoksen jakamisen sekä esimerkiksi toisten käyttäjien ilahduttamisen tai heidän kommenttien odottamisen. Myös valokuvien jakamista perustellaan muilta käyttäjiltä ja kavereilta saatavilla kommentteilla. Osa jakaa videoita itsensä kehittämiseksi. Esimerkiksi seuraava vastaaja toivoo muilta Internetin käyttäjiltä apua taitojensa kehittämiseen.

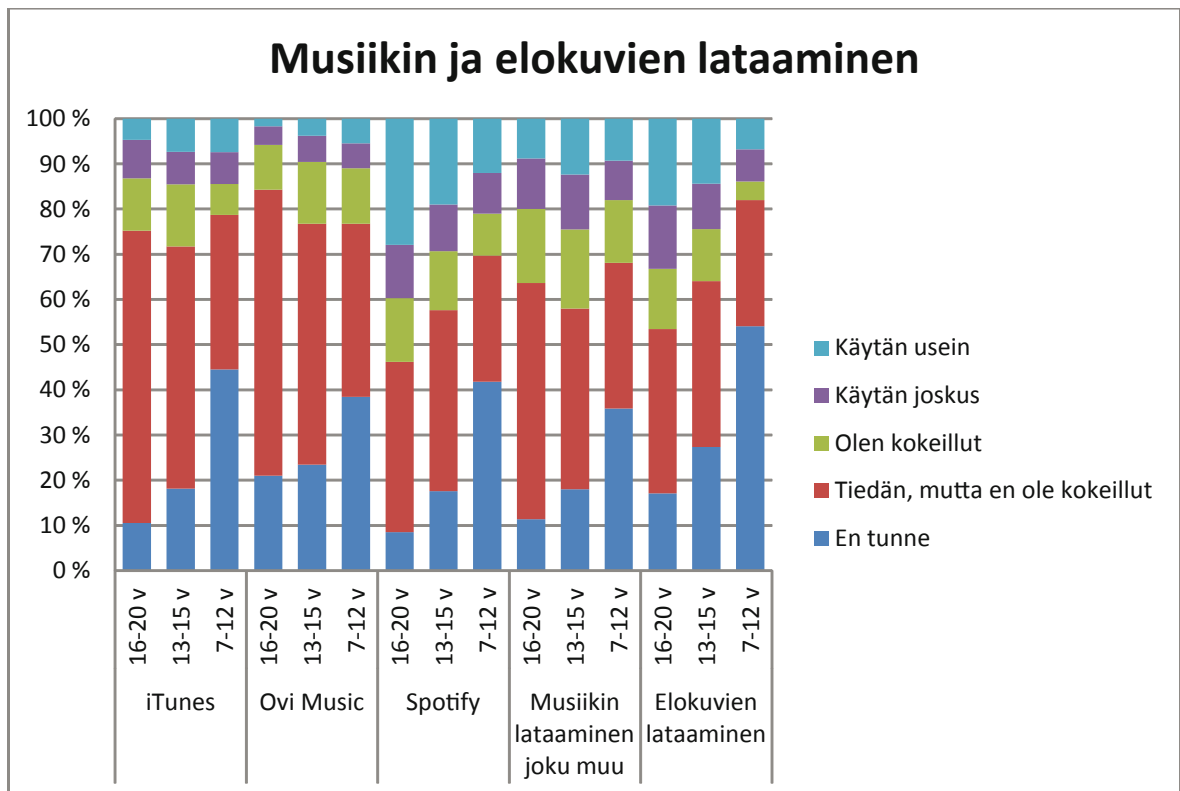
Olen jakanut bleidaus ja newschool laskettelu videoita jotta saisin esim. palautetta taidoistani, jotta voisin kehittyä lajissani

6.3 Ostaminen ja myyminen verkossa sekä valokuvien, videoiden, musiikin ja elokuvien lataaminen

Melko monet kyselyyn vastanneista ovat myyneet tai ostaneet jotain verkossa. Yläkoululaiset (82,9%) ja 2. asteen oppilaat (90,8%) ovat ostaneet itse tai heille on ostettu useammin kuin alakouluikäisille (61,5%). Amerikkalaisteineistä noin puolet ovat ostaneet internetistä (Lenhart ym. 2009, 28). Huuto.netistä ostamisen ja myymisen suhteen vastaajat eivät jakautuneet ikäluokkien mukaan merkittävästi. Sen sijaan miehet ovat sekä ostaneet (24,1%) että myyneet (18,3%) hieman naisia (16,3%/ 9,5%) useammin huuto.netissä.

Verkossa myydään ja ostetaan useimmiten vaatteita ja pelejä. Myös musiikkia, elokuvia, kauneudenhoitotuotteita ja harrastuksiin tarvittavia varusteita (esim. ratsastus, jääkiekko, mopot) myydään ja ostetaan verkosta. Muutamana kerran myytävistä tai ostettavista tuotteista on mainittu muun muassa huonekalut, pääsy- ja konserttiliput, jäsenyydet ja fanitavara. Aineistossa myös jonkun verran mainintoja pornon, aseiden ja huumeiden ostamisesta tai myymisestä.

Taulukossa 9 kuvataan vastanneiden musiikin ja elokuvien lataamista ikäryhmittäin. 7-12-vuotiaat tuntevat musiikin ja elokuvien latausmahdollisuuksia vähiten. Suurin osa vanhemmista vastaajista tietää kyseisen palvelun, mutta ei ole kokeillut sitä. 16-20-vuotiaat ovat aktiivisimpia musiikin ja elokuvien lataajia. Musiikkia ladataan aktiivisimmin Spotifysta, muiden palveluiden (iTunes, Ovi Music, jokin muu) ollessa vähemmän suosittuja. Musiikin lataamisessa ei noussut esiin selkeitä sukupuolieroja. Miehet (37,3%) lataavat naisia (14,1%) useammin elokuvia vertaisverkosta.

Taulukko 9. Musiikin ja elokuvien lataaminen ikäluokittain

Elokuvien lataaminen vertaisverkosta on laitonta. Tossavainen (2008, 16) havaitsi, että internetin nuoret käyttäjät rikkovat netikettiä etenkin lataamalla elokuvia, musiikkia ja pelejä vertaisverkko-ohjelmilla. Vaikka laillinen tiedon siirto on myös mahdollista, on vertaisverkkojen käyttäjien pääasiallinen tarkoitus helppo piratismi. Hänen mukaansa piratismi on yleinen rike jo 10-12-vuotiailla.

6.4 Ilkeitä kommentteja ja ahdistelua

Lähes viidennes vastaajista (473) on itse kokenut tai kohdannut muiden kiusaamista verkossa. Osa vastaajista kertoo myös itse kiusaavansa. Yleisin kiusaamisen muoto on kommentointi ilkeästi. Ilkeään kommentointiin on tässä tutkimuksessa sisällytetty muun muassa haukkumiseen, ärsyttämiseen, nimittelyyn, vähättelyyn, pilkkaamiseen sekä homotteluun ja huoritteluun liittyvät vastaukset (ks. Mustonen ja Peura 2007, 10). Ilkeät kommentit kohdistuvat yleensä tilapäivytyksiin, valokuviin sekä blogikirjoituksiin. Seuraavassa on muutama esimerkki vastaajien kokemista ilkeistä kommentteista.

Blogeihin aina välillä joku anonymi jättää haukkumiskommentin.

En ole kohdannut minkäänlaista itseäni kohdistuvaa häirintää netissä, mutta muihin tai heidän kommentteihinsa liittyvää haukkumista kylläkin.

Juu... On kommentoitu esim. rumasti kaverin kuviin..

Olen, minua kiusattiin, haukuttiin, solvattiin, vähäteltiin ja mollattiin.

No ei se ihan varsinaista kiusaamista ollut, tai no oli, mutta ei se minua häirinnyt enkä oikein ottanut siitä itseäni, koska se ei ollut totta. Semmoista, että oltiin väärän huhun mukaan haukuttu jne.

Ilkeiden kommenttien ohella vastanneet lapset ja nuoret ovat kohdanneet verkossa (seksuaalista) ahdistelua. Tähän liittyvät esimerkiksi epämiellyttävien ihmisten seurustelupyynnöt ja muut ei-toivotut lähestymisyri-tyksen verkon välityksellä.

*Facebookissa tuntemattomat miehet pyytävät kaveriksi ja lähettelevät viestejä koskien ulko-
näköäni.*

epämiellyttävät ihmiset pyytää facebookissa kaveriksi ja juttelee epämiellyttäviä

*Joillakin chattipalveluilla olen kokenut seksuaalista häirintää. Minulle on sanottu törkeitä
asioita yms.*

Kahden edellä mainitun kiusaamismuodon ohella vastanneet ovat kohdanneet verkossa trolleja sekä muuta-
mainintoja tuli liittyen rasismiin, hakkerointiin, koulukiusaamiseen ja kuvien/identiteetin varastami-
seen.

*Otin kerran erään tuttavani kanssa valokuvia hänen kamerallaan, hän teki minun tunnuk-
sillani käyttäjän erääseen kuvagalleriaan, ja meni haukkumaan muita. ”Minun” haukkumat
ihmiset alkoivat kiusaamaan minua sekä verkossa että ihan oikeassa elämässä.*

juu kavereideni kuvia on laitettu eroottisille sivustoille ilma lupaa

Kiusaamiskokemusten ohella osa vastaajista kokee, että tietynlainen kiusaaminen kuuluu verkkoon, eikä siitä
tule välittää. Mustosen ja Peuran (2007, 9; ks. myös Lenhart ym. 2011) mukaan vain harva Mannerheimin
lastensuojeluliiton kyselyyn vastanneista lapsista ja nuorista on kärsinyt kiusaamisesta tai ahdistelusta ver-
kossa. Sen sijaan suurin osa ei loukkaannu nettikiusaamisesta ja jättää sen omaan arvoonsa. Vaikka lapset
ja nuoret kohtaavat verkossa melko usein epäilyttäviä ja epämiellyttäviä asioita, suurin osa on välittämättä
näistä.

Joo, mut se kuuluu verkkoon. Kaikkei mahollista uhkauksista haukkumiseen. So what?

Jotkut ihmiset nimittelee vaan kaikkia ja jauhaa paskaa, mut jos siitä ei välitä ni ihan sama.

Olen, mutta haittaa ei ole ollut tippaakaan. Järki käteen verkkoa käyttäessä.

Sitä ei voi välttää! Tosin ei siitä tarvitse välittää.

6.5 Verkon vaaroina anonyymi toiminta, huijaukset ja tietoturvaongelmat

Suurin osa vastaajista on maininnut yhden tai useamman verkon vaaratekijän. Internetin käytön vaaroiksi vastaajat mainitsevat etenkin 1) verkon mahdollistaman anonyymien kommentoinnin ja toiminnan, 2) huijaukset sekä 3) tietoturvaongelmat. Kommentoinnin ja toiminnan anonyymisyys verkossa mahdollistaa monenlaisia asioita, kuten anonyymien kirjoittelun ja kuvien kommentoinnin sekä identiteetin muokkaamisen (ei tiedä kenen kanssa on tekemisissä). Anonyymisyyteen liittyen vastaajat mainitsivat myös verkossa liikkuvat pedofiilit. Vastaajat tiedostavat, että verkossa tapahtuu monenlaista huijaamista, muun muassa osa sivustoista on huijaus- ja kalastelusivustoja. Vastaajat ovat tietoisia tietoturva-ongelmista ja tietoturvan tarpeellisuudesta. Useat mainitsevat tietosuojan ja mahdollisuuden yksilöllisten tietojen väärinkäyttöön sekä puutteellisesta teknisestä tietoturvasta johtuvan mahdollisuuden tietokoneen kaappaamiseen (esim. virukset ja krakkerit). Edellä mainittujen ohella verkon vaaroiksi mainitaan ahdistelu, kiusaaminen, nettiriippuvuus ja verkossa oleva epäluotettava tieto.

*Kuka vaan voi esiintyä ihan kenenä tahansa, kuvia ei saa ikinä netistä pois, vaikka kuvan
olisikin sivustolta poistanut, netissä on helpompi kiusata, helppo löytää sopimatonta tai epä-
luotettavaa tietoa, addiktoituminen.*

Riski tulla huijatuksi esim. mainoksilla ja lupauksilla palkinnoista

ei tiedä välttämättä ketä linjan toisella puolella on. Myös linkit vievät väärin paikkoihin sekä

ponnahdusikkunat

Pedarit ja kaikki

Joku voi varastaa tunnuksesi/salasanasi.

Identiteetti varkauksia, esimerkiksi toisten kuvilla esiintymistä.

Tietojen häviäminen ja omille teilleen lähtö esim. viruksen yhteydessä.

Mukana on myös vastaajia, jotka näkevät, että verkossa ei ole vaaroja tai vaaroja ei ole, jos osaa käyttää internetiä oikein.

Ei minulle ainakaan mitään

en tiedä liittyvän mitään erikoista. itelle ainaka mitää oo tapahtunu

ei paljoa mitään jos osaa ajatella kriittisesti, tunnistaa valheelliset sivustot jne + ymmärtää anonyymiyden hyvät ja huonot puolet mutta taitamattomammilla voi olla paljonkin vaaroja; virukset, huijaussivustot ja semmoiset

Suurin osa vastanneista lapsista ja nuorista kokee, että tietää tarpeeksi verkkopalveluihin ja internetiin liittyvistä vaaroista ja riskeistä. Kankaan, Lundvallin ja Sintosen (2008, 9) mukaan yli 90% nuorista osaa mielestään käyttää internetiä turvallisesti. Lisätietoa toivotaan tietokoneen suojaamisesta ja tietomurroista, yksityisyyden suojasta sosiaalisessa mediassa, viruksista ja viruksen torjunnasta, laittomista/turvallisista sivuista, pedofileista, tekijänoikeuksista, yksityisyyden suojasta sosiaalisessa mediassa ja musiikin ilmaiseksi lataamisesta turvallisesti.

Tiedän tarpeeksi koulussa niistä on puhuttu PALJON.

Olen netissä varovainen ja tiedän mielestäni ihan sopivasti netistä ja tietokoneista ja niiden käytöstä yleensä.

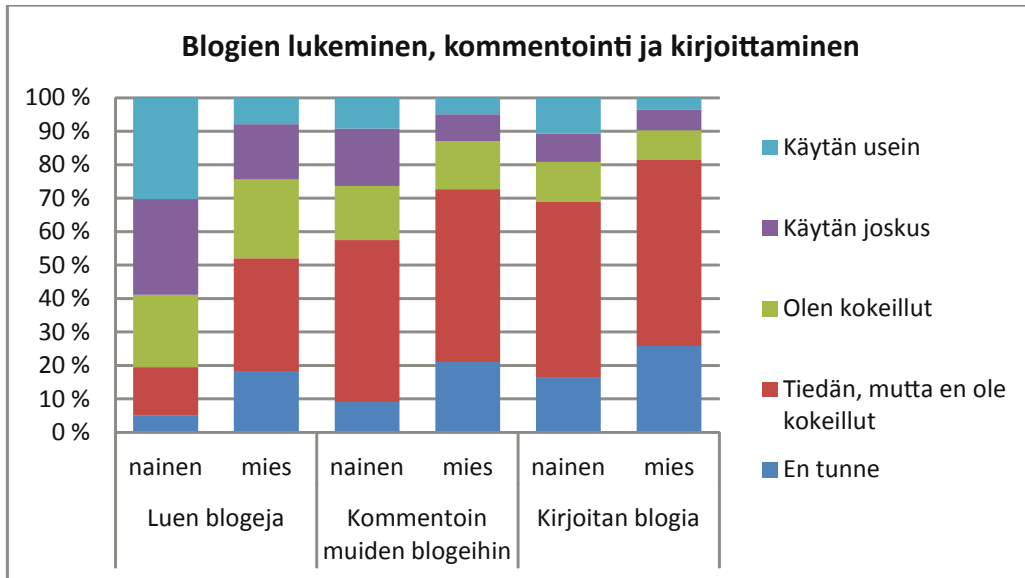
olen yllättävän fiksu ikäisekseni, olen tietoinen netin vaaroista ja kunnioitan niihin liittyviä sääntöjä

En usko, että tiedän riittävästi, koska aina on jotain uutta. Yleisimmistä vaaroista ja miten estää ne voisi tietää enemmän.

en tiä kun en osaa käyttää muuta kun fasee ja youtubee

6.6 Blogit menneet, mikroblogit tulevat?

Etenkin muiden blogien kommentoiminen ja oman blogin kirjoittaminen eivät osoittautuneet ikäluokasta riippumatta yleisiksi vastaajien joukossa. Suurin osa vastaajista tietää mahdollisuuden kommentoida ja kirjoittaa blogia, mutta ei ole kokeillut sitä. Sen sijaan 13-15-vuotiaat (42,1%) ja 16-20-vuotiaat (49%) lukevat blogeja joskus tai usein. 7-12-vuotiaista blogeja lukee joskus tai usein 25,4%. Sukupuolittain naiset osoittautuivat ahkerammiksi blogien käyttäjiksi (taulukko 10). Eniten vastaajat lukevat, kommentoivat ja kirjoittavat muotiin (32,3%), elokuvaan (18,9%), urheiluharrastuksiin (18,9%) ja musiikkiin (16,7%) liittyviä blogeja. Myös Lenhart ym. (2009,23) nostavat esiin blogien kirjoittamisen ja kommentoimisen vähentymisen.

Taulukko 10. Blogien lukeminen, kommentointi ja kirjoittaminen sukupuolittain

Aktiivisesti sosiaalista mediaa hyödyntävien lasten ja nuorten voisi olettaa olevan myös aktiivisia mikrobloggeria. Kyselyssä selvitettiin Qaikun ja Twitterin käyttöä, jotka osoittautuivat hyvin vähäisiksi. Vastaajista 75,9% ei tuntenut Qaikua ja Twitteriäkin käytti vain 4,5% joskus tai usein.

7 Pohdinta ja tulosten yhteenveto

Tutkimukseen vastanneet 2464 lasta ja nuorta käyttävät internetiä ja sosiaalista mediaa aktiivisesti ja monipuolisesti. Internetissä pelataan, jutellaan kavereiden kanssa, kuunnellaan musiikkia ja katsotaan videoita. Tutkimuksen perusteella lasten ja nuorten suosituimmat sosiaalisen media palvelut ovat Facebook ja YouTube. Tutkimustuloksia tarkastellessa on hyvä muistaa, että sosiaalinen media, ja etenkin lasten ja nuorten sosiaalisen median käyttö, muovautuu jatkuvasti. Vain muutama vuosi sitten suosituin sovellus, IRC-Galleria (Noppiari ym. 2008; Tossavainen 2008), ei tässä tutkimuksessa noussut keskeiseen asemaan. Sosiaalisen median yhteisöihin ei välttämättä sitouduta pitkäksi ajaksi. Tähän saattaa yhteisön hetkellisyyden sijaan vaikuttaa käyttäjien muuttuneet tarpeet, joita joku toinen sovellus, tällä hetkellä Facebook, paremmin palvelee. (Noppiari & Uusitalo 2011, 160.)

Verkon viihdekäytön ollessa yleistä lasten ja nuorten keskuudessa, ei koulussa vastausten mukaan hyödynnetä internetin ja sosiaalisen median mahdollistamia oppimisympäristöjä ja sovelluksia. Koulussa internetiä käytetään aktiivisen tiedonrakentelun, dokumenttien ja videoiden jakamisen, pelien pelaamisen ja wikien työstämisen sijaan useimmiten tiedon hakuun, neuvojen kysymiseen kaverilta sekä esitelmien tekemiseen. Tässä tutkimuksessa havaittiin 7-12-vuotiaiden pelaavan eniten kaikenlaisia internet-, pc-, konsoli- ja mobiilipelejä. Intoa ja halua pelaamiseen voisi hyödyntää nykyistä enemmän alakouluikäisten kouluopetuksessa. Pelien hyödyntäminen opetuksessa ja oppimisessa lisää muun muassa opetuksen elämyksellisyyttä, oppilaiden toiminnallisuutta ja kehittää itsenäistä ajattelua (Vahtivuori-Hänninen, Lehtonen & Torkkeli 2005, 226). YouTube-videoiden katseleminen, kommentointi ja tiedon hakeminen videoaineistosta on lapsille ja nuorille arkipäivää. Sosiaalisen median videopalveluita olisi hyvä ottaa käyttöön myös koulutehtävien tekemisessä. Vinkkejä YouTubesta opetuskäyttöön löytyy osoitteesta www.youtube.com/teachers. (Multisilta 2012, 80, 81.)

Vaikka diginatiiveiksi kutsuttujen lasten ja nuorten sosiaalisen median käyttö on aktiivista, ei sosiaalisen median käyttö itsessään kehitä lasten ja nuorten muita tieto- ja viestintäteknisiä taitoja (esim. toimisto-ohjelmistojen käyttö). Kangas, Lundvall ja Sintonen (2008, 14) muistuttavat koulun merkityksen muuttumisesta lasten ja nuorten maailmankatsomuksen muokkaajana. Verkkomediat ovat laajentaneet lasten ja nuorten elinympäristöä perinteisten toimintaympäristöjen, kodin, asuinympäristön, koulun ja harrastusten, ulkopuolelle. He jatkavat, että koulun olisikin tärkeää ottaa lasten ja nuorten internetissä ja sosiaalisessa mediassa viettämä vapaa-aika osaksi koulun arkea.

On kuitenkin hyvä muistaa, että monissa kouluissa tieto- ja viestintäteknikkaa ja sosiaalista mediaa käytetään aktiivisesti ja monipuolisesti koulun arjessa. Esimerkiksi on kehitetty interaktiivista oppimisympäristöä matematiikan opetukseen (Sallasmaa ym. 2011), hyödynnetty mobiilivideoita biologian opetuksessa (Tuomi & Multisilta 2011) sekä käytetty valokuvaamista, merkityksellisten paikkojen merkitsemistä kartalle, tiedonrakennuskarttoja ja karttojen jakamista oman elinympäristön havainnoinnin ja oman toiminnan kehittämiseksi (Hyvärinen ym. 2010). Kirjallisuuden lisäksi esimerkkejä ja vertaistukea löytyy sosiaalisesta mediasta. Esimerkiksi Facebookissa on tällä hetkellä aktiivisesti toimiva, kaikille avoin ryhmä (Tieto- ja viestintäteknikka opetuksessa / ICT in Education), jossa opetusalan ammattilaiset keskustelevat tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytöstä sekä jakavat vinkkejä.

Tutkimukseen osallistuneet lapset ja nuoret käyttävät internetiä pääasiassa kotikoneella (92,5%). Internetin käyttö koulun tietokoneella (24,9%) ja kännykällä (24%) on myös yleistä. Kännyköiden myötä mahdollisuudesta internetin käyttöön, esimerkiksi tiedon hakuun ja pelaamiseen, on tullut ajasta ja paikasta riippumattonta. Kännyköillä pelaaminen osoittautuikin varsin suosituksi, sillä 61,1% vastaajista pelaa kännykkäpelejä usein tai joskus. Oletettavaa on, että internetin käyttö kännykällä lisääntyy tulevaisuudessa.

Yllättävänä tutkimustuloksena voidaan pitää sitä, miten harva vastaajista kirjoittaa omaa blogia tai kommentoi muiden blogeja. Vastaavanlaista trendiä on nähtävissä omien videoiden tuottamisen vähyydessä. Sen sijaan lapset ja nuoret lukevat aktiivisesti blogeja ja katsovat videoita muun muassa YouTubesta. Näyttäisi siis siltä, että lasten ja nuorten aktiivinen sisällöntuotanto internetiin keskittyy muun muassa Facebookin tila- ja kuvapäivityksiin laajemman sisällöntuotannon sijaan.

Myöskään mikroblogit, kuten Twitter, eivät ole vastaajien suosiossa. Kenties suomalaiset pikaviestivät tekstiviesteillä, eikä Twitterin kaltaiset mikroblogit ole vielä saaneet jalansijaa. Oletettavaa kuitenkin on, että mikroblogeista tulee yhä suosituimpia. Tämänsuuntainen trendi on jo näkyvissä Yhdysvalloissa, jossa vuonna 2009 vain 8% nuorista käytti Twitteriä ja vuonna 2011 jo 16% (Lenhart ym. 2011, 16).

Lähes viidennes tutkimukseen osallistuneista lapsista ja nuorista on joutunut kiusaamisen kohteeksi internetissä tai havainnut jotain muuta kiusattavan. Etenkin internetkiusaamisesta nousivat esiin ilkeät kommentit kuten kuvien ja tilapäivytysten haukkuminen ja vähättely sekä verkossa esiintyvä ahdistelu. Vaikka kiusaamista on runsaasti, kokee suurin osa tutkimukseen osallistuneista lapsista ja nuorista tietävänsä riittävästi tieto- ja viestintätekniikan, internetin ja sosiaalisen median vaaroista. Tutkimustulokset lasten ja nuorten käsityksistä nettiturvallisuudesta ja netikettin noudattamisesta vaihtelevat. Esimerkiksi Lenhart ym. (2011, 58-59) havaitsivat, että nuorten toiminta oman yksityisyyden suojaamiseksi internetissä on moninaista ja koostuu yhdistelmästä profiiliasetusten asettamisesta, nettikavereiden valitsemisesta sekä lähetettyjen ja saatujen viestien kontrolloinnista. Heidän mukaansa nuorten käsitykset yksityisyyden suojasta verkossa ei poikkea huomattavasti aikuisten käsityksistä. Toisaalta Livingstone ja Bober (2003; 2004, Salokosken ja Mustosen 2007, 41 mukaan) havaitsivat, että Iso-Britanniassa, jossa koulujen mediakasvatuksella on pitkä historia, 87% koululaisista uskoi, että kaikkeen tai suurimpaan osaan internetistä löydetystä tiedosta voi uskoa ja luottaa.

Koulujen ja vanhempien ei tulisikaan yliarvioida lasten ja nuorten internetin ja sosiaalisen median käyttötaitoja (esimerkiksi yksityisyyden suoja, huijaussivustot, tietoturvaongelmat) sekä taitoja kohdata ja käsitellä verkossa liikkuvia ikäviä asioita ja ihmisiä. Livingstone, Haddon, Görzig ja Ólafsson (2011, 20, 44) kirjoittavat, että lapset ja nuoret yleensä suhtautuvat positiivisesti vanhempien toimiin internetin käytön rajoittamisessa ja sääntöjen asettamisessa. He jatkavat, että vanhempien ja koulun on olennaista olla läsnä ja tunnistaa usein ja herkästi muuttuvia internetissä kohdattavia riskejä ja vaaroja. Tärkeää on myös tukea lapsen ja nuoren kykyjä kohdata ja ratkaista ongelmia. Vanhemman rakentava suhtautuminen internetin käyttöön, vakoilun, kontrolloinnin ja kielteisen suhtautumisen sijaan, luultavasti rohkaisee lasta ja nuorta herkemmin kertomaan vanhemmille internetissä kohtaamistaan ikävistä asioista (Tuominen & Mustonen 2007, 146).

Lähteet

- Hyvärinen, R., Mylläri, J., Staffans, A. & Krokfors, L. 2010. A Day in My Life. Teoksessa R. Smeds, L. Krokfors, H. Ruokamo & A. Staffans. InnoSchool – välittävä koulu. Oppimisen verkostot, ympäristöt ja pedagogiikka. SimLab Report Series 31.
- Järvelä, S., Järvenoja, H., Simojoki, K., Kotkaranta, S. ja Suominen, R. 2011. Miten opettajat ja oppilaat käyttävät tieto- ja viestintäteknikkaa koulun arjessa? Oppimisteoreettinen arviointi. Teoksessa M. Kankaanranta & S. Vahtivuori-Hänninen (toim.), Opetusteknologia koulun arjessa II. Saatavana http://ktl.jyu.fi/img/portal/21724/Verkkoversio_102.pdf
- Kangas, S. Lundvall, A., & Sintonen, S. 2008. Lasten ja nuorten medianmaailma pähkinänkuoressa. Liikenne- ja viestintäministeriö.
- Kankaanranta, M., Palonen, T., Kejonen, T. & Ärje, J. 2011. Tieto- ja viestintäteknikan merkitys ja käyttömahdollisuudet koulun arjessa. Teoksessa M. Kankaanranta (toim.), Opetusteknologia koulun arjessa. Saatavana http://ktl.jyu.fi/img/portal/19717/D094_netti.pdf
- Kansallinen tieto- ja viestintäteknikan opetusikäytön suunnitelma 2010. Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta. Liikenne- ja viestintäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. Saatavana <http://www.arjentietoyhteiskunta.fi>
- Lahtinen, H. 2007. Nuoriso ja tietotekniikka – keskinäiset relaation ja niiden mittaaminen. Tietojenkäsittelytieteiden laitos. Tampereen yliopisto. Väitöskirja.
- Lapsen ääni –kysely 2010. Pelastakaa lapset ry. Saatavana <http://pelastakaa-lapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/8789565cd0dc54bfc38fb4b0307e7c3/1321017123/application/pdf/194776/Lapsen%20C3%A4C3%A4ni%20kysely%202010.pdf>
- Lenhart, A., Purcell, K., Smith, A. & Zickuhr, K. 2009. Social Media & Mobile Internet Use Among Teens and Young Adults. Pew Internet & American Life Project. Saatavana http://web.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2010/PIP_Social_Media_and_Young_Adults_Report_Final_with_toplines.pdf
- Lenhart, A., Madden, M., Smith, A., Purcell, K., Zickuhr, K. & Rainie, L. 2011. Teens, Kidness and Cruelty on Social Network Sites. How American Teens Navigat the New world of “Digital Citizenship”. Pew Research Center’s Internet & American Life Project. Saatavana http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2011/PIP_Teens_Kindness_Cruelty_SNS_Report_Nov_2011_FINAL_110711.pdf
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. & Ólafsson, K. 2011. EU Kids Online. Final Report. Saatavana <http://www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20Online%20reports.aspx>
- Livingstone, S., Ólafsson, K. & Staksrud, E. 2011. Social networking, Age and Privacy. Eu Kids Online. Saatavana <http://www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EU%20Kids%20Online%20reports.aspx>
- Multisilta, J. 2012. Sosiaalinen media ja verkkovideot viihtessä ja oppimisessa. Teoksessa H. Niemi & R. Sarras, Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median arjessa. PS-kustannus. (painossa)
- Mustonen, A. & Peura, J. 2007. Netin kuvagalleriat nuorten elämässä. Nettikyselyn tuloksia 2007. Tulosten vertailua 2006 ja 2007. Saatavana <http://www.mll.fi/@Bin/11904188/Netin+kuvagalleriat+nuorten+el%C3%A4m%C3%A4ss%C3%A4.pdf>
- Noppari, E., Uusitalo, N., Kupiainen, R. & Luostarinen, H. 2008. ”Mä oon nyt online!” Lasten mediaympäristö muutoksessa. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos. Julkaisuja, Sarja A 104/2008. Saatavana <http://tampub.uta.fi/tiedotusoppi/978-951-44-7293-0.pdf>
- Noppari, E. & Uusitalo, N. 2011. Kavereita verkossa ja sen ulkopuolella. Näkökulmia nuorten verkkoyhteisöllisyyteen. Teoksessa S. Kangaspunta (toim.), Yksilöllinen yhteisöllisyys: avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampere University Press. Saatavana http://tampub.uta.fi/K/kavereita_verkossa_ja_sen_ulkopuolella_2011.pdf

- Rideout, V. J., Foehr, U.G. & Roberts, D.F 2010. Generation M². Media in the Lives of 8- to 18-Year-Olds 2010. A Kaiser Family Foundation Study. Saatavana <http://www.kff.org/entmedia/8010.cfm>
- Sallasmaa, P., Liimatainen, T., Mannila, L., Peltomäki, M., Salakoski, T., Salmela, P. & Back, R.-J. 2011. Interaktiivinen oppimisympäristö matematiikan opetukseen – kokemuksia ja tulevaisuuden haasteita. Teoksessa M. Kankaanranta & S. Vahtivuori-Hänninen (toim.), Opetusteknologia koulun arjessa II. Saatavana http://ktl.jyu.fi/img/portal/21724/Verkkoversio_102.pdf
- Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin - katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöihin. Mediakasvatusseuran julkaisuja 2/2007. Saatavana <http://en.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>
- Tietosuojavaltuutetun toimisto 2011. Lapsille ja nuorille. Saatavana <http://www.tietosuoja.fi/51797.htm>
- Tietoturvakoulu 2011. Nuorten Netiketti, Faktaa, Nettikiusaaminen. Saatavana <http://www.tietoturvakoulu.fi/oppilaille/faktaa/nettikiusaaminen.html>
- Tossavainen, T. 2008. Nuoret, pelit ja netti. Kirja lasten ja nuorten netinkäytöstä, pelaamisesta ja verkkoyhteisöllisyydestä. Saatavana <http://www.nettiguru.fi/kirja.pdf>
- Tuomi, P. & Multisilta, J. 2011. Mobiilivideoiden hyödyntäminen peruskoulussa. Teoksessa M. Kankaanranta & S. Vahtivuori-Hänninen (toim.), Opetusteknologia koulun arjessa II. Saatavana http://ktl.jyu.fi/img/portal/21724/Verkkoversio_102.pdf
- Tuominen, S. & Mustonen, A. Tunteella ja järjellä nettiin – Internetissä tarvitaan uudenlaisia mediataitoja. Teoksessa H. Kynäslähti, R. Kupiainen & Lehtonen, M. 2007. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2007. Saatavana <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-1-4.pdf>
- Vahtivuori-Hänninen, S., Lehtonen, M. & Torkkeli, M. 2005. Yhteisöllistä opiskelua, pelejä ja sosiaalisia simulaatioita verkossa – pedagogiset mallit johtamisen opetuksessa. Teoksessa S. Tella, H. Ruokamo, J. Multisilta & R. Smeds, Opetus, opiskelu, oppiminen. Tieto- ja viestintätekniikka tiederajat ylittävissä konteksteissa. Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 12. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake

1. Taustatiedot

Sukupuoli: nainen/mies

Ikä: 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20

Kotipaikka (kaupunki tai kunta)

Koulu: peruskoulu, lukio, ammatillinen oppilaitos, jonkin muu

Montako tuntia käytät Internetiä päivittäin?: ≤1, 2, 3, 4, 5, 6, ≥7

Sosiaalisen median palvelut

2. Yhteisöt

(käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

Facebook

MySpace

Twitter

IRC-Galleria

Qaiku

Habbo

Demi

Suomi24

Stardoll

3. Kuvien ja videoiden jakaminen

(käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

YouTube

Flickr

Picasa

Qic

IRC-Galleria

Riemurasia

Fail

Vimeo

4. Sosiaaliset kirjanmerkit

(käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

delicious.com

Digg

Stumbleupon

CiteULike

5. Viestintä

(käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

Messenger

Facebook chat

GoogleTalk

Skype videopuhelut

Skype chat

FaceTime

6. Oppiminen ja kirjastot

(käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)Moodle

Wikipedia

Jokin muu Wiki

Opit-verkkopalvelu

Kirjaston kirjojen lainaaminen tai uusiminen verkossa

Verkkosanakirjat

7. Dokumenttien jakaminen

(käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

Google Docs

DropBox

Microsoft Skydrive

Office Web Apps

8. Karttaohjelmat (käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

Ovi Maps kännykässä

Ovi Maps tietokoneessa

Yahoo Maps

Eniro kartat

Fonecta

Bing maps

Google maps kännykässä

Google maps tietokoneessa

9. Syötteet (käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

Podcastien kuuntelu/katselu

RSS-syötteiden seuraaminen

10. Urheilu ja liikunta (käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

Nokia SportsTracker

HeiaHeia.com

Endomondo SportsTracker

11. Mitä sähköpostitilejä sinulla on?

Koulun antama sähköposti

Microsoft Live (Hotmail)

Jippii.fi

Suomi24.fi

GMail

Ovi-mail

Yahoo mail

DNA

Elisa

Internetin käyttöpaikka

12. Mikä on tärkein tapasi käyttää Internetiä?

- Oma tietokone kotona
- Oma kännykkä
- Tietokone koulussa
- Tietokone kirjastossa
- Kaverin tietokone
- Pelikonsoli kotona
- En käytä Internetiä

13. Mikä on toiseksi tärkein tapasi käyttää Internetiä? (samat vaihtoehdot kuin kysymyksessä 12)

Internetin hyödyntäminen

14. Kuinka usein käytät verkkoa koulutehtävien tekemisessä koulussa? (yli 10 kertaa viikossa; 5-10 kertaa viikossa; 3-5 kertaa viikossa; 1-2 kertaa viikossa; 1-2 kertaa kuukaudessa; en ollenkaan)

- Tiedonhakuun (esim. Google)
- Tehtävien saamiseksi opettajan sivulta
- Tehtävien palauttamiseen
- Tehtäviin liittyvien pelin pelaamiseen (esim. Opit)
- Esitelmien tekemiseen (esim. PowerPoint)
- Neuvojen kysymiseen verkossa kaverilta
- Tehtäviin liittyvien videoiden katselemiseen
- Tehtäviin liittyvien videoiden tekemiseen
- Tehtäviin liittyviin keskustelupalstoihin osallistumiseen
- Tehtäviin liittyvien wiki-sivujen tekemiseen
- Arvosanojen ja poissaolojen tarkistamiseen
- Kuvien, videoiden tai dokumenttien jakamiseen

15. Kuinka usein käytät verkkoa koulutehtävien tekemisessä kotona? (samat vaihtoehdot kuin kysymyksessä 14)

16. Mitä muuta teet tietokoneellasi/puhelimellasi Internetissä? (avoin kysymys)

Facebook

17. Jos olet käyttänyt Facebook-palvelua, niin vastaa seuraaviin kysymyksiin (käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

- Pelaan pelejä
- Seuraan kavereiden tilapäivityksiä
- Kommentoin kavereiden tilapäivityksiä
- Lähetän valokuvia
- Lähetän videoita
- Kirjoitan omia tilapäivityksiä
- Teen testejä
- Liityn faniryhmiin

18. Kuinka monta ystävää sinulla on Facebookissa?

Viihde

19. Pelaaminen (käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

Nintendo Wii
Playstation PS2
Playstation PS3
Playstation PSP
Microsoft Xbox 360
Nintendo DS/DSi Lite
Kännykkäpelit
Pelisivut Internetissä
Tietokonepelit

20. Millaisia pelejä pelaat

Toimintapelit
Seikkailupelit
Älypelit
Roolipelit
Strategiapelit
Urheilupelit
Ajopelit
Managerointipelit
Arcade
Tasohyppelyt
Korttipelit
Simulaattorit
Muut

21. Blogit (käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

Luen blogeja
Kommentoin muiden blogeihin
Kirjoitan omaa blogia

22. Millaisia blogeja luet, kommentoit tai kirjoitat (valitse enintään 5 tärkeintä)?

Muoti ja vaatteet
Leivonta
Urheilu (fani)
Urheilu ja liikunta (harrastus)
Tietotekniikka
Tietokonepelit
Matkailu
Eläimet tai luonto
Autot ja moottoripyörät
Tekniikka
Musiikki, soittaminen, laulu (harrastus)
Bändi (fani)
Elämä ja lifestyle
Käsityöt
Valokuvaus
Päiväkirja
Painonhallinta
Ihmissuhteet
Sisustus
Elokuvat

Politiikka
Askartelu
Kirjallisuus
Taide ja kulttuuri
Kirjoittaminen
Kauneudenhoito
Masennus
Maahanmuuttaja
Terveys
Opiskelu
Mielenterveys
Mietelauseet
Scifi tai fantasia

23. Musiikki ja elokuvat
(käytän usein; käytän joskus; olen kokeillut; tiedän, mutta en ole kokeillut; en tunne)

Musiikin lataaminen iTunes-palvelusta
Musiikin lataaminen Ovi Music -palvelusta
Spotify
Musiikin lataaminen jostain muusta verkkokaupasta
Elokvien lataaminen vertaisverkosta (BitTorrent tai vast.)

Ostaminen verkossa

24. Oletko ostanut tai onko sinulle ostettu Internetistä jotain? (kyllä/ei)
25. Oletko ostanut huuto.net-palvelussa jotain? (kyllä/ei)
26. Oletko myynyt huuto.net-palvelussa jotain? (kyllä/ei)
27. Tässä voit kertoa tarkemmin, mitä olet ostanut tai myynyt verkossa. (avoin kysymys)

Verkkovideot ja valokuvat

28. Jos olet jakanut valokuviasi jossakin verkkopalvelussa, niin kerro missä, ja miksi. (avoin kysymys)
29. Jos olet jakanut videoita jossakin verkkopalvelussa, niin kerro missä, ja miksi. (avoin kysymys)

Verkon riskit

30. Oletko kohdannut kiusaamista tai häirintää verkossa? Jos olet, niin kerro lyhyesti millaista.
(avoin kysymys)
31. Millaisia vaaroja Internet-palvelujen ja verkon käyttämiseen mielestäsi liittyy?
32. Tiedätkö omasta mielestäsi tarpeeksi verkkopalveluista ja Internetin palveluihin liittyvistä vaaroista ja riskeistä? Millaisiin Internetiin liittyviin asioihin haluaisit lisätietoa?

Liite 2 Sosiaalisen media sanasto

Sanaston lähteenä käytetty Wikipediaa (<http://fi.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Etusivu>), Pelastakaa lapset ry, urbaanisanakirja.com/word/

bleidata: temppurullaluistella

blogi, blogikirjoitus: verkkopäiväkirja tai verkkosivu tai -sivusto, johon kirjoittaa tuottaa tekstiä, lisää kuvia, ääntä tai videokuvaa.

Chat: verkkojuttelu. Chatissa keskustellaan ihmisten kanssa reaaliaikaisesti.

Facebook, Fb, Fase: verkkoyhteisö, joka tarjoaa käyttäjille mahdollisuuden kuvallisen käyttäjäprofiilin luomiseen ja yhteydenpitoon kavereiden kanssa

galtso, IRC-Galleria: yhteisöpalvelu, johon suomalaiset internetin käyttäjät voivat lisätä valokuvia ja tietoja itsestään

grooming: lasten ja nuorten seksuaalista hyväksikäyttöä valmisteleva prosessi

krakkeri: henkilö, joka murtautuu tietojärjestelmään ilman järjestelmästä vastaavan tahon lupaa

Messenger, Mese: Windows Live Messenger, pikaviestintäohjelma, jossa on mahdollista muun muassa pikaviestikeskusteluihin ja tiedostojen lähetykseen ja vastaanottoon.

netiketti: Tulee sanoista netti ja etiketti. Netiketillä tarkoitetaan tietoverkon epävirallisia sopivaisuussääntöjä, liittyen kohteliaisuuteen ja vakiintuneiden käytäntöjen noudattamiseen.

pedari: pedofiili

provota: henkilö, jonka ensisijainen tarkoitus on ärsyttää muita ihmisiä esimerkiksi keskustelupalstalla ja aiheuttaa ristiriitoja

sosiaalinen media: verkkoviestintäympäristö, jonka palveluita ovat muun muassa linkkien ja uutisten jakopalvelut, blogit, mikroblogit, yhteisöt

Spotify: musiikkipalvelu, jossa käyttäjät voivat kuunnella musiikkia suoratoistona internetistä

spämmi: henkilö, joka roskaa esimerkiksi keskustelupalstan keskustelua turhilla viesteillä. Näitä viestejä ovat esimerkiksi pelkät hymiöviestit sekä tyhjät viestit.

Surffata: seikkailla netissä

trolli: henkilö tai keskusteluviesti, jonka tarkoituksena on provosoida ja häiritä muita keskustelijoita

YouTube: internetissä toimiva videopalvelu, johon käyttäjä voi lisätä omia videoita sekä katsoa tai ladata muiden käyttäjien lisäämiä videoita